

NA STRÁŽ

Časopis věnovaný vnitřním otázkám československého vojska.

Poselstvu.

II.

Řekl jsem Vám, co chceme vědět od Vás. Nezdistaneme Vám dlužní: Podíváte se z blízka, bezky podrobně na naši práci a budete slyšet také nás.

Česká Družina, která s několika sty borců vystoupila s volným, svobodně vlajícím bíločerveným praporem a s ruskými bodáky do boje proti německému militarismu a rakouskému otroctví, to byl výkřik vědomí národa, umlčeného a umlčovaného doma. Aby svět tento výkřik na velkém soudě dějin slyšel, za to jsou rozsety ojedinelé hroby hrdinů malé hrstky Družiny po pláních hališských, aby vydávaly neumlčitelné svědectví pravdě.

Ale Československá brigáda, to bylo již sebevědomí velké národní revoluce, která plamenem zachvátila všechny národní síly. To nejsou záškodníci, ojedinelí hrdinové, tajní a tajemní povstalci, to slévá se již v revoluční odboj první příval národního vojska a ztéká v bouřlivém vítězství rakouské dráty, okopy monarchie, která vězní drabý lid.

A musíme Vám připomenout jedno: V České Družině a Československé brigádě náš voják žil, bojoval, proléval krev spolu s vojáky ruských armád. To je velká věc, neboť naše slovanství, to byla láska k Rusku, láska slepá, neuvědomělá a teprve zde v Rusku naučili jsme se jí dát živý a uvědomělý výraz. My, kteří jsme zdvihli odboj, sloužili jsme v carské armádě. Daleko více našich bratří trpělo v zajateckých táborech, poněvadž je nepouštěli do vojska. Ale i v zemlankách, kde po bojích a ve chvíli odpočinku jsme besedovali s ruskými vojáky, i v ruské vesnici, v ruské továrně dál se bolestný, ale zdravý přerod našeho slovanství.

Podezřívali nás ruští vojáci ze zlítnosti. Nazývali nás „austrijáky“, nechápali velmi dobře příkladu našeho boje. Museli jsme ruský národ o

nás neví nic, že ho učili slovanství náboženskému, patriotismu dynastickému, romanovskému. To byl tedy boj v prostředí cizím, ale my nikdy nezvykli tomuto faktu. Viděli jsme v ruských vesnicích pravoslavné kostely a popy, ale neviděli škol a učitelů. Bolelo nás, že ruský lid nás nezná, ale vždyť jsme to byli my, kteří jsme ruský lid učili teprve rusky číst a psát. A zamilovali jsme si ruský národ takový, černý a temný. Co pak to je podivné? Vždyť jsme pochopili, že ten lid trpí za hříchy cizí, za to, že jej udržují v temnotě a nevědomí, a snažili jsme se, aby naše slovanství zkořeněné a obrozené poznáním a uvědoměním bylo plodné a tvůrčí.

Proto stará brigáda nastupovala u Zborova za národ a za Rusko, ačkoli Kerenský jí vmetl do tváře šovinismus, proto jsme byli v Rusku a s Ruskem až do Brestu Litevského, proto nebylo mrazivějšího chování našeho k ruským vojákům, než když opouštěli frontu, aby šli „dělit zemi“.

A proto velká spopeja sibiřská není bojem mimochodem. S těžkými srdci jsme odcházeli z Ruska, celá armáda, poněvadž ruské pokoření bylo pokořením našim. Ale když nás přepadli a když naše vítězná obrana zbavila ruský lid terroru a násilí a když sjezdy sedláků, schůze dělníků, celý národ spontánně a nadšeně nás vítal, my jsme vzali na sebe úkol, který nám u ožil osud. Na Volze to byla fronta protiněmecká, fronta za svobodu a volné rozhodování ruského národa, pochod od Miňaru na západ byl pochodem sjednocené demokracie ruské a československé — a to nepochopil svět.

Bojovali jsme za svobodu své vlasti a svému národu jsme posvětili své statky a své hrdla, to Vy víte. Ale museli jsme Vám povědět o své upřímné lásce k Rusku, o našich obětech za Rusko, poněvadž to byl boj tragický, poněvadž v tomto boji nás opustili, poněvadž nikdo nespáchal na Rusku většího zločinu, než ti, kteří nechtěli slyšet našeho hlasu o pomoc a kteří jsou v historii vinni tím, že jsme museli opustit Volhu. To by

nula ruská demokracie, ruský lid sám a nikdo z celého světa nepřišel, aby pomohl. Na osudu Ruska je vinna světová demokracie, protože pomoc světové demokracie by činila Rusko demokratickým.

To Vám musíme říci! A musíme Vám říci, že jsme hrdi na to, že zde v Rusku jsme nahromadili veliký mravní poklad, z kterého, bohužel, sotva uměli doma těžit. Toužili jsme z domova slyšet rozhodný a silný hlas k celé světové demokracii o pomoci Rusku, byli jsme nespokojeni se slabou politikou vůči boševíkům maďarským, strádali jsme tím, že doma jsou časopisy, které hanobí naše největší, kteří na půdě Sibíře padli za vlast a za demokracii! Oddělovaly nás od sebe desetitisíce verst a svět svedený nepochopitelným pro něho vývojem vnitřních politických poměrů ruských nedovedl o nás říci velikou pravdu. Náš kapitál byl doma dosud mrtvý, aspoň pokud se týče Ruska.

Historie ukáže jasno a světlo. A Vy poznáte naši práci v celé její velikosti a ryзости a budete živými svědky naší oběti za Rusko a za světovou demokracii. A to bychom chtěli, abyste poznali! V. Holeček.

Dopis pluk. Husáka gen Syrovému.

Praha 9. června 1919.

Milý!

Piši Ti v těžké chvíli pro Republiku. Jsme právě nesmírně ohroženi nenadálým a proto valkým útokem Maďarů na Slovensko. Prudké boje trvají již od 25. května, Maďaři měli dosud rozhodnou převahu, ztratili jsme téměř polovinu*) Slovenska. Ve smíšeném území to doutná, na hranicích kolem nás všude samé chmury, chystá se na nás německý vpád.

Dnes máme na Slovensku téměř všechno co je ozbrojeno, totiž asi 110 praporů pěchoty, asi 25 baterií lehkých a 3 baterie 15 cm. Stát sice žije 250—300 tisíc vojáků, je to však z polovičky demoralizované. Ta lepší polovička se blíží na Slovensku nebo hlídá hranice, druhá polovička čeká na výzbroj. Všeho máme málo: zbraní, munice, zvláště dělostřelecké, kulometů. Jedinou továrnu na třaskaviny máme v Bratislavě, zdá se, že nemůžeme vyrábět ani munici.

*) Maďaři dostali se až k Mezilaborci za Bardijov na dukelskou hranici, k Muchšíně, kde přešel 28. pluk do Ruska a fronta táhla se pak zpět přes Rožňavu ke Komárnu.

V dubnu přišla sem vojenská misie z Francie, která nyní převzala organizování i velení a už je cítit, že to jde k lepšímu. Francouzi už nám dali „Mauserovky“, létadla, přivážejí třaskaviny, telefonní materiál, auta a pod. Snad přijedou i nějaké kompletní dělostřelecké pluky z Francie.

Ze zahraničních našich vojáků zde nazývaných legionářských přijelo z Francie 10 prap. pěchoty a z Itálie úpiný armádní sbor i s artilerií — všeho asi 32—34 tisíc. Po nich nejlepší vojsky v republice jsou tak zvané „domobranci z Itálie“, totiž ti, kteří po rozpadnutí rakouské fronty byli vzati do zajetí, v Itálii byli nám poskytnuti, oblečeni v italské uniformy, vyzbrojeni částečně »Maniicherovkami« a potom posláni do Československa. Přijelo jich asi 25 tisíc a ještě tolik jich zůstalo tam. Je mezi nimi 14 rot německých; samy dobrovolně se hlásily do služeb Republiky a dělají nejlepší dojem; asi 6 rot jich už přijelo.

Nejhůře jsme na tom s municí pro artilerii. Škodovka sice vyrábí, ale daleko ne tolik, co by měla a co je potřeba. Bůh suď, kde to vezí. V noci se nepracuje, na svátky (letnice) se také nepracuje. Pracuje prý se tam na dvě směny denně (2×8 = 16 hod. denně), ale i když budou plně zapřaženi, sotva to bude vystačovat ve chvílích tak kritických jako dnes. Spotřeba bude větší než výroba a rozdíl musí být stále vyrovnáván dovozem z ciziny. Nejvíce nám pomáhají Francouzi.

Ačkoliv situace je nanejvýš kritická, nepadáme duchem. Logie jdou z boje do boje. Italské pořádně dohnaly bojovou práci, ve které byly pozadu za Vámi a francouzskými půlletním pobytem na Slovensku. Francouzští legionáři po Elzasku, Champagni a Argonách již se blížili na Těšínsku a nyní znovu s Maďary na Slovensku. I zbytky staré demoralizované armády částečně jsou již v pořádku, některé bataliony — počet jich roste — nazadají v ničem legiím. Nyní konečně se docílí jednotné armády.

Největší díl práce musíme teprve vykonat a proto nikdo z nás nesmí myslet, že už toho dost vykonal. Tím našim bojem zas budeme vysíleni, že nepřijede-li Vy v naprostém pořádku, ukážeme a tvrdí jak ocelový nůž, bude, ne-li sama Republika, tož její vývoj ohrožen a zražen. Až k opovržení zlakotila a znemravněla válka lid. Od státu chce se všechno, jemu ale dáti nic.

Proto byste měli nejvíce pracovat na mravnosti celého vojska. Nechci se stavěti do posy proročka, ale kdyby naši vojáci měli poslouchat každého řádníka, který vyleze na první patník nebo kašou, i kdyby jim nelichotil a nesliboval, bylo by zle; osud Ruska je nejmutedším důkazem nebezpečí řádníků injakci.

Všachno, co vojáci cítí a chtějí, musí být již předem řešeno drobnou denní prací.

Válka s Maďary dává nám dohromady vojsko; Republika bude ho ještě dlouho a dlouho potřebovat. Nepřekvapí Vás, že jednou z velkých obtíží armády je znovu otázka důstojnická, neboť důstojníků jsou spousty. Válka je nadělala a není možno házet všechny důstojníky staré armády přes palubu; mnozí se nyní osvědčili a prokázali platné služby. Bude třeba provést zákonem všeobecné provizorium důstojnických hodností, aby později, až bude klid, Republika neměla svázané ruce v organizaci malé armády nebo milice, lhostejno, co to bude. Pak bude možno vybrati si nejzasloužilejší a nejschopnější lidi a dát je na svá místa. Jinak budeme mít armádu horší než Argentina, v sousedství nebezpečných, militaristických Němců. Vůbec tuto otázku bude možno definitivně řešit teprve po Vašem návratu a i po něm musí uplynout určitá doba.

Dnešní zprávy ze Slovenska jsou lepší; zdá se, že útok Maďarů zdoláme vlastními silami.

Vyňatky z tohoto dopisu byly již uveřejněny v ČSD, dnes uveřejňujeme dopis v celém znění, neboť nejvíce nás dosud informuje o stavu armády ve vlasti a zároveň ukazuje, jak mnoho se od nás čeká a jak veliký kus práce musíme ještě vykonati.

Naše zásobování.

Zdá se mi, že jsem dobře pochopil autora článku nadepsaného tímž titulem v „Na Stráž“ čís. 8. a proto nebudu článkem kritizovati, neboť pochopuji velice dobře své postavení a mám upřímnou snahu dovésti svou práci do toho stupně, aby vojsko mělo to, co skutečně potřebuje. Všem však vyhověti se nedá; nářek na intendaturu vždy byl a bude ve všech armádách. Chci jen podati některá vyvážení.

Byly-li začátky těžké, není naše postavení ve smyslu zásobování dnes o nic lepší a řekl bych, spíše horší. V létě jsme

měli Sibiř k dispozici a bylo lehké dostat vše, co Sibiř mohla dáti; toho bylo skutečně také správně využito a závody, vyrábějící válenky a kožichy vzaty v evidenci, takže armáda byla na zimu řádně oblečena. Čím více rostla pak armáda sibiřská a utvrzoval se starý ruský pořádek, tím větší potřebu měl nový ruský stát a dodávky byly buď děleny mezi nás i Rusy, nebo jsme byli odkázáni jen na výrobu vlastní. Po větších úspěších se frontách dělaly některé ruské kruhy přímo obtíže, což dodávky nemělo poškozovat a způsobilo ztráty, které bude nyní československý erár vymáhati. Také aparát v důsledku toho trpěl a části na intendantstvo nařikaly, že špatně pracuje.

Nemalou úlehu v zásobování hrála a vždy bude hráti doprava; zde máme jedinou sibiřskou magistrálu na vzdálenost přímo pohádkovou. Co jsou platny plně intendantské sklady, když zboží není možno včas — ato mnohdy znamená v dobrém stavu — dostaviti?

Otázka masa: ještě v únoru, v březnu i dubnu jsem poslal telegramy po linii, připomínající letní dobu a nařizující připravovati zásoby ledu. Tyto příkazy částmi vyplněny nebyly, až na velice malé výjimky. Uznávám, že některé části k tomu času neměly, těch však bylo málo.

Také hamživost našich částí nemělo škoditi, neboť každý pluk chtěl míti velké zásoby, a nedat, znamenalo, že pluk bude nezpůsobilým k boji. Maso musí býti, zvláště v době přechodné, velice dobře (a každodenně) opatrováno; nestačí položiti jej do ledníku (bez ledu ještě k tomu) a nechati ležeti až na ně přijde řada. Odpisy z majetku čsl. vojska na základě protokolů dokazují, že některé části, kde byl hospodář skutečně praktický a svědomitý, vykazují ztráty nepatrné, kdežto u jiných jsou opět neuvěřitelné a nikterak neodpovídají počtu lidí. Maso zkažené intendantstvem dodáváno nebylo. Pícová krize jest nyní síce přechodná (staré zásoby u sedláků vyčerpány, nové se teprve začínají svážeti); tato krize stane se však v zimě akutní. Sedlák nemá tolik pracovních sil, by sklídl vše, co uzrálo a hlavě seno, které se suší a skládá jen při pěkném počasí. Dělník atojí dnes 30 rublů denně mimo stravu; v neděli a za deštivého počasí vůbec nepracuje, ale musí býti placen, v druhé dny pracuje jen 8 hodin. To se sedláku nevyplácí, proto nechá raději trávu na stojato hnit. Východisko by bylo toto:

aby jsme najali ohromná luka a kosili, lisovali a svázeli sami; co by tomu však řekla většina bratří, kdyby byl dán příkaz, že ten neb onen prapor půjde 30 až 80 verst od trati na zpracování a nakládání sesa? Nebo sypat a přenášet pytle ovsu? Odpověď byla by asi taková, jaké se dostalo jednomu nákupci intendantury, který žádal na částí několik povozek na svážení sena ku trati: „Už jsme se dost nanádnili.“

Taktéž má se to se dřevem; dřeva jest dosti a velice laciné, ale musí býti káceno, řezáno a převáženo vlastními silami. Co by tomu řeklo naše vojsko, kdyby i malá část jeho, řekněme dvě roty, měly jíti na tuto práci a pracovat pro celou armádu?

Na poznámku o letním obleku zajisté odpoví podrobněji tylový intendant; mohu říci pouze tolik, že nebyl většinou zhotoven v armádních dílnách a nebýti této výstroje, vojsko by na léto vůbec nic nedostalo.

Dodávky výstroje z východu, ať jdou odkudkoliv, nemohou býti vyřízeny dříve než za 2 až 3 měsíce. Vydati látku pro mužstvo a šiti obleky v části je technicky neproveditelné — není dostatečný počet strojů a krajčích — ač pro intendantsví tento způsob znamenal by ulehčení. Čepic bylo vydáno 58 000; kdyby části žádaly skutečně jen to, co potřebují, muselo by jich ještě několik tisíc zůstat na skladě.

Příkaz o jednotném stájnokroji pro důstojníky byl vydán proto, aby při novém šiti byla dodržována nová forma; ta okolnost, že bylo dovoleno nositi dosavadní formy oděvu do 31. prosince t. r. je důkazem, že nežádají se věci nemožné.

Ohledně prodejny již dány direktivy na základě stížností došlých z části.

Zajímavý jest výrok: „Skopové maso se pro naše vojsko nehodí.“ Proč, to autor článku neuvádí.*) Jedí je ve všech armádách, i v Čechách snědli by je s velkou chutí, pro naši armádu však se nehodí.

Něco o východě: mnozí si představují, že je potřeba pouze telegrafovat do Charbina nebo do Vladivostoku a nejbližším vlakem vše bude posláno. Tak tomu není, mnohé předměty nelze tam vůbec dostati nebo ne v takovém množství, jakého armádě zapotřebí. A zkusme to dnes, dáti jedné divizi a druhým říci: počkejte, až dojde druhá zásilka! Totéž i se zeleninou, která byla objednána 12. prosince 1918 a

poněvadž nebyla na východě vůbec ke koupi, musela býti objednána v Americe. Nyní konečně došla a stojí následkem stávků železničních zřízenců rovněž jako i tabák, na trati Vladivostok—Charbin.

Proč nebyl objednán letní oděv včas? Protože nebyla k dispozici potřebná suma peněz a muselo se čekat na záruku spojenců, kteří však tou dobou byli úplně zaměstnáni pracemi mírové konference.

Distinkční pásky jak pro důstojníky a poddůstojníky jsou objednány dne 28. února 1919, ale musíme počkat až je zhotoví továrna v Japonsku.

Vím, že mnozí poukazují na zásobování vojsk spojeneckých, ale budali nás zde pouze 1000 lidí, budeme-li míti své státní zřízení tak staré jako oni a tudíž i svůj skutečný týl, který nás bude zásobovati vším potřebným, svojsí kádstvo a finance, není vyloučeno, že budeme na tom také tak, ne-li lépe. Ostatně mám po ruce normy dávek francouzských, anglických, italských, rumunských i polských expedičních vojsk; v celku vzato, jest naše dávka nejrozmanitější a největší!

Že mnohé části ne vždy správně mají na zřeteli zájmy našeho mladého státu, ukazuje nemálo přípisů.

Intendantsví ku př. až dosud vydávalo kávu praženou v krabicích; těchto vydáno na 500 a vráceno jen 48 kusů.

Seno by se nyní mohlo lisovati, ale není drátu, kterého částí všelijak upotřebí, ale navrátí, nehledě na daný příkaz. Naše vojsko jest jako zhýčkané dítě, které na matce pouze chce, aniž by bralo v úvahu, zda tato jest s to jeho žádostem vyhověti.

Celý aparát intendantury jest pro tak velkou armádu, rozloženou na tak ohromné vzdálenosti jako naše, přímo nicotný a to tím více, má-li se vše obstarávat vlastními nákupci a musí-li býti nákupní komise ve všech těch rajonech, kde se co nakoupiti dá.

Příklad: Irkutský okružní intendant zaujímá celý dům a má k dispozici 100 až 110 důstojníků a úředníků mimo písaře.

Armádní intendant československého vojska na Rusi zaujímá 4 malé pokojíčky, má k dispozici 7 důstojníků a 15 písařů.

Co stojí ruský aparát a náš, o tom ani psáti nebude.

Nedostatky jsou, ale ty se nedají tak lehce odstraniti jak si to leckdo představuje, kdo jak se říká, do toho nevidí.

Armádní intendant

major V a v r o c h.

*) Uvádí: „jež svojí přesoleností se pro naši potřebu nehodí.“ (Pozn. red.)

Hlavní název: **Na stráž**

Vydavatel: **Informačně osvětový odbor ministerstva vojensství**

Vydáváno v letech: **1919 - 1920**

Číslo ročníku: **1**

Číslo výtisku: **10**

Datum vydání čísla: **7.9.1919**

Identifikátor ISSN: **2223-0033**

Stránky: **[1], 2, 3, 4**